

UPPSALA
UNIVERSITET

UFV 2023/806

Institutionsgranskningar 2023

Sammanfattande rapport

Fastställd av Konsistoriet 2023-11-16

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
2 Granskningarnas syfte och metod	3
3 Iakttagelser och resultat från granskningarna	4
4 Sammanfattande bedömning och rekommendationer	6

Bilaga 1 Bedömningsgrunder och omfattning

Bilaga 2 Sammanställning institutionsgranskningar

1 Inledning

Ansvar för intern styrning och kontroll återfinns i ansvarskedjan prefekt/motsvarande, dekan, vicerektor samt rektor. Uppsala universitet har en decentraliserad organisation där institutioner och enheter har omfattande ansvar och befogenheter. Detta ställer krav på väl fungerande intern styrning och kontroll där uppföljning och kontroll sker såväl lokalt som centralt.

Vid analyser av organisationers system för uppföljning och kontroll brukar modellen med tre ansvarslinjer ofta användas. Enligt den utgörs den första ansvarslinjen av den interna styrningen och kontrollen i den operativa verksamheten. I universitetets fall, motsvaras det huvudsakligen av den styrning och kontroll som genomförs på institutions- eller enhetsnivå av institutionsledning och lokalt administrativt stöd. Den andra ansvarslinjen motsvaras av de uppföljande kontrollaktiviteterna som utförs med stöd av områdeskanslier och universitetsförvaltning. Den andra linjen har tidigare varit föremål för internrevisionens granskning (UFV 2019/69). Den tredje ansvarslinjen utgörs av internrevisionen. Internrevisionen granskar och bedömer huruvida den interna styrningen och kontrollen inom de två första ansvarslinjerna fungerar tillfredsställande. Internrevisionen arbetar på konsistoriets uppdrag och ska vara oberoende i förhållande till den verksamhet som den ska granska, dvs första och andra ansvarslinjen. I enlighet med revisionsplanen för 2023 har internrevisionen likt föregående år genomfört en granskning där fokus ligger på den första ansvarslinjens interna styrning och kontroll på institutionsnivå (UFV 2023/7).

2 Granskningarnas syfte och metod

Syftet är att granska delar av den interna styrningen och kontrollen vid fyra institutioner genom att bedöma efterlevnaden för ett urval av gällande regler och krav inom områdena *verksamhetsstyrning, personal och ekonomi*. Granskningsområdena har valts utifrån gjord riskanalys och bedömts i enlighet med de valda bedömningsgrunder som återfinns i Bilaga 1. Granskningen bygger därutöver vidare på de erfarenheter som vunnits vid tidigare gjorda institutionsgranskningar (UFV 2019/796, UFV 2020/684, UFV 2021/2670, UFV 2022/802 och UFV 2022/2555).

Mer precist har internrevisionen följt upp och granskat:

- *Verksamhet*: diarieföring och delegationer.
- *Personal*: bisysslor och systematiskt arbetsmiljöarbete.
- *Ekonomi*: inköp och upphandling, resor, representation, företagskort, förmånsbeskattning och uppdragsutbildning.

Granskning avseende verksamhetsstyrning-, personal- och ekonomifrågor har genomförts genom förstudier av tillämpliga delar av Uppsala universitets regelverk, ekonomisystemet Raindance och personalsystemet Primula. Granskad tidsperiod sträcker sig från första januari 2022 till och med sista december 2022. Förstudien har följts upp med intervjuer med prefekter under maj 2023.

Vid bedömningen tillämpar internrevisionen en fyrgradig bedömningskala som går från *tillfredsställande*, *förbättringsbehov*, *stora förbättringsbehov* till *otillfredsställande*.¹

Nedanstående fyra institutioner har valts ut för granskning genom ett stratifierat slumpmässigt urval:²

- Institutionen för organismbiologi,
- Institutionen för idé- och lärdomshistoria,
- Institutionen för ABM,
- Teologiska institutionen.

Institutionerna bedriver verksamhet inom både undervisning och forskning. Institutionen för organismbiologi är den största i urvalet och har en omsättning om 130 mkr och 120 anställda och Institutionen för ABM är minst med 33 mkr i omsättning och 39 anställda. En sammanställning av samtliga granskade institutioner återfinns i Bilaga 2.

3 Iakttagelser och resultat från granskningarna

Granskningen har resulterat i individuella granskningsrapporter med bedömningar och rekommendationer baserade på iakttagelser vid respektive institution. Som framgår av Bilaga 2 har förbättringsområden identifierats hos samtliga institutioner.

Av granskningarna framgår att hälften eller mer av de granskade institutionerna bedömts ha en tillfredsställande intern styrning och kontroll avseende:

- Diarieföring,³
- Systematiskt arbetsmiljöarbete,⁴
- Inköp och upphandling, representation (intern och extern) och uppdragsutbildning.⁵

Beträffande delegationer, bisysslor, inköp och upphandling, redovisning av resor och boende, företagskort/eurocard och förmånsbeskattning har mer än hälften av de granskade institutionerna bedömts ha förbättringsbehov, stora förbättringsbehov eller otillfredsställande intern styrning och kontroll.

¹ *Tillfredsställande*: Den interna styrningen och kontrollen är tillfredsställande. De iakttagelser som identifierats är mindre allvarliga eller lindriga, *Förbättringsbehov*: Den interna styrningen och kontrollen kan förbättras. Någon enskilda allvarlig iakttagelse kan ha identifierats men utöver det är iakttagelserna mindre allvarliga eller lindriga. *Stora förbättringsbehov*: Den interna styrningen och kontrollen har stora förbättringsbehov. Flera allvarliga brister har identifierats utöver det är iakttagelserna mindre allvarliga eller lindriga, *Otillfredsställande*: Den interna styrningen och kontrollen är otillfredsställande. En eller flera allvarliga eller mycket allvarliga brister har identifierats. Iakttagelserna reducerar väsentligt sannolikheten för att verksamheten kommer att nå sina mål. E= Ej tillämpligt: Internrevisionen har inte bedömt granskningsområdet med anledning av att det saknas aktivitet under granskningsperioden, alternativt att institutionen inte har verksamhet inom granskningsområdet.

² Efter att institutioner som tidigare varit föremål för internrevisionens granskningar exkluderats valdes slumpmässigt tre från vetenskapsområdena för samhällsvetenskap och humaniora och en från teknik och naturvetenskap.

³ Diarieföring: 4 av 4 bedöms tillfredsställande.

⁴ Systematiskt arbetsmiljöarbete: 3 av 4 bedöms tillfredsställande.

⁵ Representation, extern & intern: 3 av 4, uppdragsutbildning: 1 av 1 bedöms tillfredsställande.

- *Delegationer:* Fyra av fyra granskade institutioner bedöms behöva förbättra rutinerna för att säkerställa att prefektens personligt relaterade kostnader i ekonomisystemet Raindance atteras av närmast överordnad chef.
- *Bisysslor:* Fyra av fyra granskade institutioner bedöms ha otillfredsställande rutiner kopplade bisysslerapportering. Mer än 50 % av lärarna vid granskade institutioner har inte anmält om de har bisysslor eller inte.
- *Inköp och upphandling:* Två av fyra granskade institutioner bedöms behöva utveckla rutiner för direktupphandling. Direktupphandlingar överstigande 50 tkr har inte rapporterats till enheten för upphandling och inköp via direktupphandlingsformuläret ELAD.
- *Resor och boende:* Tre av fyra granskade institutioner bedöms ha ett förbättringsbehov avseende redovisning av resor och boende. Den vanligaste avvikelser avser att det inte angivits ett tydligt syfte vid redovisning resa och boende.
- *Företagskort/Eurocard:* Två av tre granskade institutioner bedöms ha ett förbättringsbehov. Förbättringsbehovet avser i båda fallen att originalkvitton inte bifogats i redovisningen.
- *Förmånsbeskattning:* Fyra av fyra institutioner har antingen förbättringsbehov eller stort förbättringsbehov kopplat till förmånsbeskattning. Avvikelse avser att personliga medlemskap samt skattepliktiga kostförmåner inte blivit förmånsbeskattade.

4 Sammanfattande bedömning och rekommendationer

Internrevisionens sammanvägda bedömning är på institutionsnivå att två av fyra institutioner/enheter som ingått i granskningen i allt väsentligt har en tillfredsställande intern styrning och kontroll. Bedömningen är baserad på de områden som ingått i internrevisionens granskning. För två av de granskade institutionerna är den sammanvägda bedömningen att den interna styrningen och kontrollen behöver förbättras.

På övergripande nivå finns det generella iakttagelser avseende *delegationer, bisysslor, resor och boende, företagskort/eurocard* och *förmånsbeskattning*. Iakttagelser avseende delegationer, bisysslor och resor och boende har rapporterats i tidigare års institutionsgranskningar och åtgärder har vidtagits på universitetsnivå.

Gällande *delegationer* har internrevisionen tidigare rapporterat om att det förekommer att underordnad eller prefekter själv attesterar prefektens personligt relaterade kostnader i ekonomisystemet Raindance. Därför rekommenderades det att det säkerställs att gällande regler för delegering av attesträtt tillämpas även på prefektnivå (UFV 2021/2670). Konsistoriet beslutade 19 april 2022 att detta skulle beaktas i översynen av rektorns delegationer (UFV 2021/2670).

Beträffande *bisysslor* föreligger ett förbättringsbehov gällande rapportering och uppföljning av bisysslor. Internrevisionen har nyligen genomfört och rapporterat en uppföljande granskning av bisysslor och lämnar därför ingen ytterligare rekommendation i denna rapport (UFV 2022/804).

Angående angivande av syfte vid *redovisning av resor och boende* lämnades en rekommendation att genomföra ytterligare insatser för att säkerställa att syfte vid resor och boende framgår av redovisningen. Internrevisionen har vid intervjuer med institutionerna noterat att Avdelningen för ekonomi och upphandling har genomfört utbildningsinsatser och att ekonomerna på institutionerna numera är medvetna om att syftet med resa och boende skall framgå av redovisningen. Eftersom utbildningsinsatserna utfördes under 2022 bedöms effekten av insatsen visa sig i sin fulla utsträckning först under 2023.

Vid användning av Företagskort/Eurocard föreligger ett förbättringsbehov kopplat till att originalkvitto ska bifogas till redovisningen.

Avseende förmånsbeskattning gjordes i början av 2023 en förstudie (UFV 2023/406) med syfte att undersöka hur universitetet som arbetsgivare uppfyller sina skyldigheter kopplat till skattepliktiga förmåner. I förstudien uppmärksammade internrevisionen flera punkter där universitetets interna styrning och kontroll bör förbättras. I denna granskning har internrevisionen granskat hur förmåner hanteras på institutionsnivå. De stickprov som tagits och efterföljande intervjuer har givit vid handen att kännedom om hur förmåner ska hanteras tycks låg. I inget fall hade skattepliktiga medlemskap eller kostförmåner tagits upp till förmånsbeskattning. Detta betyder att Uppsala universitet i de identifierade fallen inte betalar korrekt arbetsgivaravgift enligt socialavgiftslagen (2000:980) samt att personalen riskerar att inte betala korrekt skatt enligt inkomstskattelagen (1999:1229).

Mot bakgrund av granskningen och förstudien, som överlämnats till universitetsdirektören 2023-03-31, rekommenderar internrevisionen rektor att stärka den interna styrningen och kontrollen avseende hantering av beskattningspliktiga förmåner.

Martin Schönberg

Internrevisor/granskningsledare

Sven Jungerhem

Internrevisionschef

Bilaga 1 Bedömningsgrunder och omfattning

Bedömt område	Regelverk	Omfattning
Verksamhetsstyrning		
<ul style="list-style-type: none"> - Diarieföring <i>Hur diaries för allmänna handlingar, rutiner för diariesföring.</i> 	<p>Regelverk: Offentlighets och sekretesslag (SFS 2009:400), konsistoriebeslut avseende kontaktperson för arkiv och diarium (2021-10-28), Hantering av allmänna handlingar vid universitetet (UFV 2020/1013) och Dokumenthanteringsplanen (UFV 2022/2544).</p>	<p>Granskning av institutionernas rutiner samt att de har en registrerad kontaktperson för arkiv och diarium.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Delegationer <i>Finns delegationer, av vem attesteras prefektens kostnader.</i> 	<p>Arbetsordning Uppsala universitet (UFV 2017/95) och Riktlinjer för delegering av attesträtt (UFV 2016/1022).</p>	<p>Institutionernas delegationer av beslutanderätt samt attestrutin för prefekt.</p>
Personal		
<ul style="list-style-type: none"> - Bisysslor <i>Rutiner för information & uppföljning samt lärares förekomst i bisyssleregister.</i> 	<p>Riktlinjer för uppföljning av arbetstagares bisysslor (UFV-PA 2019/3906).</p>	<p>Institutionernas rutiner för information och uppföljning av bisysslor mot bisyssleregister. Rapportering om bisysslor för samtliga lärare har granskats.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Systematiskt arbetsmiljöarbete <i>Finns årlig handlingsplan, sker medarbetarundersökning, uppföljning.</i> 	<p>Arbetsmiljöverkets föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete (AFS 2001:1), Universitetets Policy för arbetsmiljö och lika villkor (UFV 2021:1473) samt information på medarbetarportalen: Systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM) vid Uppsala universitet.</p>	<p>Institutionernas rutiner samt inhämtning av årlig handlingsplan och medarbetarundersökning.</p>

Ekonomi		
- Inköp och upphandling <i>Anmälan direktupphandlingar över 50 tkr via ELAD samt att i första hand använda upphandlade leverantörer.</i>	Lagen om offentlig upphandling SFS 2016:1145), universitetets riktlinjer (UFV 2010/1853) samt publicerad information på universitetets medarbetarportal	Institutionernas totala inköp för perioden uppgår under 2022 till 24 205 tkr, 65 % har granskats genom att leverantörer med störst utfall har stämts av mot aktuella ramavtal och hantering vid direktupphandling (ELAD).
- Resor (inrikes & utrikes) <i>Kontroll av org. tillhörighet, syfte, leverantör.</i>	Riktlinjer för tjänsteresor och möten (UFV 2013/901) samt instruktioner från Avdelningen för ekonomi och upphandling.	Institutionernas/motsvarandes totala resekostnader uppgår i granskad period till 4 639 tkr, varav 41 % har granskats.
- Boende <i>Kontroll av org. tillhörighet, syfte, leverantör</i>	Riktlinjer för resor och möten (UFV 2013/901) samt instruktioner från Avdelningen för ekonomi och upphandling.	Institutionernas/motsvarandes totala boendekostnader uppgår i granskad period till 2 216 tkr, varav 61 % har granskats.
- Representation <i>Kontroll av deltagarlistor, syfte, beloppsgränser & alkoholförtäring.</i>	Riktlinjer för representation och gåvor (UFV 2021/2693).	Institutionernas totala representationskostnader uppgår i granskad period till 715 tkr, 68 % har granskats.
- Företagskort/Eurocard <i>Kontroll av kortanvändning: vid resa, kontantuttag & leverantör.</i>	Uppsala universitetets regler för användning av företagskort från EA-handboken samt lagen om offentlig upphandling (SFS 2016/1145).	Institutionernas totala inköp med Företagskort/Eurocard uppgår i granskad period till 288 tkr, varav 72 % har granskats.
- Förmånsbeskattning <i>Kontroll av förmånsbeskattning: vid personliga medlemskap, kostförmåner och boendeförmåner.</i>	Riktlinjer för representation och gåvor (UFV 2021/2693), Universitetets Handbok för sammankomster samt den information som finns publicerad på medarbetarportalen under allt om din lön.	Samtliga identifierade personliga medlemskap och skattepliktiga kostförmåner, totalt belopp uppgår till 30 976 kr. Inga skattepliktiga boendeförmåner har identifierats.
- Uppdragsutbildning <i>Kontroll av rutiner. Kalkyl, hantering & planer f. över-/underskott.</i>	Förordningen om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor (SFS 2002:760) samt riktlinjer för uppdragsutbildning (UFV 2013/1432).	Rutiner vid upprättande av avtal, handläggning, kalkyler och plan vid över- och underskott.

Bilaga 2 Sammanställning institutionsgranskningar 2023/806

Institution	Institutionen för organismbiologi	Institutionen för idé- och lärdoms historia	Institutionen för ABM	Teologiska institutionen
Omsättning 2022 (Mnkr)	130	52	33	108
Antal anställda (st)	120	61	39	119
Lokalt adm.stöd (heltidsekvivalenter)	7	3	3	11
Sammanvägd bedömning	T	FB	T	FB
Diarieföring/offentliga handlingar	T	T	T	T
Delegationer	FB	FB	FB	FB
Bisysslor	OT	OT	OT	OT
Systematiskt arbetsmiljöarbete	T	FB	T	T
Inköp & upphandling	T	FB	FB	T
Resor (inrikes, utrikes) & boende	FB	FB	T	FB
Representation, extern & intern	T	T	T	FB
Företagskort/Eurocard	T	ET	FB	FB
Förmånsbeskattning	FB	FB	SFB	SFB
Uppdragsutbildning	ET	ET	ET	T

Bedömning: T= Tillfredsställande, FB= Förbättringsbehov, SFB=Stora förbättringsbehov, OT=Otillfredsställande, ET= Ej tillämpligt

Källa: Institutionsgranskningar, UVF 2023/806